

Prevodilac zahvaljuje Njegovoj ekselenciji ambasadoru države Palestine Mohamedu al Namouriju na prijateljskoj predusretljivosti i dragocenoj pomoći u utvrđivanju originalnog izgovora palestinskih ličnih imena i toponima. Njegova ekselencija nije štedeo vreme i strpljenje, i prevodilac ostaje njegov trajni dužnik.

Ovaj prevod prevodilac posvećuje svojoj sestri Jasminki Gojković Udovički, sa velikom zahvalnošću za razgovore o Palestini, za jezičke sugestije i za neumornu podršku u jednom za prevodioca ne lakom periodu.

NEJTAN TROL

**DAN
U ŽIVOTU
ABEDA
SALAME**

**Anatomija jedne
jerusalimske tragedije**

Prevela s engleskog
Drinka Gojković

■ Laguna ■

Naslov originala

Nathan Thrall

A DAY IN THE LIFE OF ABED SALAMA:
ANATOMY OF JERUSALEM TRAGEDY

Copyright © 2023 by Nathan Thrall

Originally published in the United States in 2023 by
Metropolitan Books, an imprint of Henry
Holt and Company, New York. Published by arrangement
with Henry Holt and Company.

Translation copyright © za srpsko izdanje 2024, LAGUNA

„Mi ne vidimo svoje učešće u onome što se događa i zato određene događaje zovemo nesrećnim slučajnostima iako su oni neminovnosti naših projekata, dok druge događaje nazivamo neminovnostima samo zato što ne želimo da promenimo mišljenje.“

Stenli Kavel

SADRŽAJ

Lica.	9
Prolog	15
Prvi deo: Tri venčanja	21
Drugi deo: Dve vatre	83
Treći deo: Masovna nesreća, mnogo žrtava . . .	119
Četvrti deo: Zid	145
Peti deo: Tri sahrane	181
Epilog	223
<i>Autorova napomena</i>	<i>235</i>
<i>Izvori.</i>	<i>237</i>
<i>Zahvalnost.</i>	<i>267</i>
<i>O autoru.</i>	<i>271</i>

LICA

PROLOG

Milad Salama, Abedov i Haifin sin

Abed Salama, Miladov otac

Haifa, Abedova žena i Miladova majka

Adam, Miladov brat

Amin, Abedov rođak

PRVI DEO | TRI VENČANJA

Gazal Hamdan, Abedova prva ljubav

Nahil, Abedova sestra, Abu Uisamova žena

Abu Uisam, Abedov zet

Ahmad Salama, Abedov rođak i Aminov brat

Nael, Abedov brat

Abu Hasan, Gazalin i Hasanov otac

Hasan, Gazalin brat i Abu Hasanov sin

Lajla, Abedova snaha i Uaelova žena

Uael, Abedov najstariji brat

Asmahan, Abedova prva žena

Lulu, Abedova i Asmahanina najstarija ćerka

Đamila, Abedova verenica iz Kafr Kane

Uafa, Haifina sestra

Abu Auni, Haifin otac

DRUGI DEO | DVE VATRE

Huda Dahbur, lekarka u UNRVA i Hadijeva majka

Abu Faradž, vozač u UNRVA

Nida, farmaceutkinja u UNRVA

Salem, spasilac

Ula Džulani, nastavnica u školi „Nur al Huda“

Mustafa, Hudin otac

Kamel, Hudin ujak

Ahmad Dahbur, Hudin ujak i pesnik

Ismail, Hudin muž

Hadi, Hudin sin

TREĆI DEO | MASOVNA NESREĆA, MNOGO ŽRTAVA

Raduan Tauam, vozač autobusa

Sami, Raduanov ujak

Nader Murar, bolničar Crvenog krsta

Eldad Benštajn, Madin bolničar

Dubi Vajsenštern, kadar Zake
Benci Oring, kadar Zake
Sar Cur, pukovnik Izraelskih odbrambenih snaga
Tala Bahri, učenica predškolskog razreda u školi „Nur al Huda“
Ibrahim Salama, Abedov rođak i službenik Palestinske uprave
Abu Mohamad Bahri, Talin deda
Ašraf Kajkas, vozač poluprikolice

ČETVRTI DEO | ZID

Dani Tirza, čelnik IDF-ove Dugine administracije i arhitekta zida
Beber Vanunu, osnivač Adama
Adi Špeter, stanovnik Anatota

PETI DEO | TRI SAHRANE

Abu Džihad, Abedov rođak
Bašir, Abedov mlađi brat
Ruba al Nađar, Baširova žena
Nansi Kuasame, Salahova majka i Azamova žena
Azam Dveik, Salahov otac
Salah, Nansin i Azamov sin
Sadin, Nansina i Azamova ćerka
Fadi, Nansin brat
Usama, Nansin brat
Faisal, Nansin brat

Livnat Vider, socijalna radnica u bolnici Hadasa
Huda Ibrahim, socijalna radnica u bolnici Hadasa
Halil Huri, bolničar u bolnici Hadasa
Haja al Hindi, Abdulahova majka
Abdala al Hindi, Hajin i Hafezov sin
Hafez, Hajin muž i Abdalin otac
Ahmad, Abdalin brat

EPILOG

Arik Vajs, reporter Kanala 10
Arik Vakniš, stanovnik Adama
Duli Jariv, stanovnik Anatota

**DAN
U ŽIVOTU
ABEDA
SALAME**

Prolog

V eče uoči udesa Milad Salama jedva je uspevao da obuzda uzbuđenje zbog sutrašnjeg izleta sa školom. „Baba“, vukao je za rukav oca Abeda, „hoću da kupim slatkiše za sutra.“ Bili su u stanu Abedove tazine, koja je držala malu prodavnicu u neposrednoj blizini. Abed pođe s petogodišnjim sinom kroz jednu od uskih uličica Dahijet a Salama, gradske četvrti u Anati, u kojoj su živeli.

Na ulici bez trotoara probijali su se nogu pred nogu između parkiranih automobila i zagušenog saobraćaja. Iznad njih je visila mreža kablova i žica i uličnih sijalica, minijaturnih spram blokova udaljenih kula, četiri, pet, pa i šest puta viših od pojasa razgraničenja, betonskog zida visokog osam metara, koji je okruživao Anatu. Abed se sećao vremena kad je Dahijet a Salam bio ruralan i skoro prazan, kad je još bilo moguće graditi u širinu, ne u visinu.

U radnji Abed uze za Milada bocu izraelske oranžade tapucina, tubu čipsa pringles i čokoladno kinder jaje, Miladov omiljeni slatkiš.

Sutradan rano izjutra Abedova žena Haifa, vižljasta i svetlokosa kao Milad, pomogla je dečaku da obuče uniformu:

belu košulju, sivi džemper s amblemom njegove škole, privatne osnovne škole „Nur al Huda“, i sive pantalone koje je dečak morao neprestano da povlači nagore, do svog mršavog struka. Miladov devetogodišnji brat Adam već je otišao. S ulice je lagano trubio beli školski autobus. Milad požuri da dovrši svoj uobičajeni doručak, maslinovo ulje, zatar i labne, brišući tanjir komadom pita-hleba. Široko osmehnut, uze svoj ručak i slatkiše, poljubi majku i stušti se kroz vrata. Abed je još spavao.

Kad je ustao, napolju je bilo sivo i padala je gusta kiša, udari vetra bili su toliko jaki da je video kako ljudi na ulici samo s naporom uspevaju da hodaju uspravno. Haifa je gledala kroz prozor nabranog čela. „Loše vreme.“

„Što si toliko zabrinuta?“, upita Abed s rukom na njenom ramenu.

„Ne znam. Osećam se nekako...“

Abed je imao slobodan dan na poslu u izraelskoj telefonskoj kompaniji *Bezek*. Sa rođakom Hilmijem odvezao se po meso do prijatelja Atefa, koji je držao mesaru u Dahijet a Salamu. Atef nije bio u radnji. To je bilo neobično. Abed zamoli jednog od radnika da proverí šta je s njim.

Atef je živeo u drugom delu Jerusalima, Kafr Akabu, gusto naseljenoj četvrti s visokim, bez reda i plana podizanim stambenim kulama, koje su, kao Dahijet a Salam, bile odsećene od ostatka grada zidom i kontrolnim punktom. Da bi izbegao svakodnevne gužve u saobraćaju i čekanje na kontrolnom punktu, koje je moglo da traje i satima, išao je na posao zaobilaznim putem.

Atef dojaví da je zaglavljen u saobraćajnom krkljancu. Izgleda da je došlo do sudara na putu između dva kontrolna punkta, jednog kod izbegličkog logora Kalandija i drugog kod sela Đaba. Nekoliko trenutka kasnije Abeda

pozva nećak. „Je l' Milad otišao danas na izlet? Neki školski autobus je doživio nesreću blizu Đabe.“

Abed je osjetio kako mu se stomak okreće. Izjurio je iz mesare zajedno sa Hilmijem i uskočio u rođakov srebrni džip. Vozili su niz breg kroz jutarnji saobraćaj, pored tinejdžera koji su počinjali svoj radni dan u automehaničarskoj radnji, sa hebrejskim oznakama za jevrejske mušterije, prošli pored Miladove škole i nastavili paralelno sa zidom. Put je vijugao oko stambenih gradilišta u jevrejskom ekspanzionističkom naselju Neve Jakov i peo se oštrim nagibom do naselja Geva Binjamin, poznatog i pod imenom Adam, kao što se zvao Miladov stariji brat.

Na raskrsnici kod Adama vojnici su zaustavljali kola na prilazu mestu nesreće i put je bio zakrčen. Abed iskoči iz džipa. Hilmi se pozdravi misleći da je u pitanju manji sudar i krenu natrag.

SAMO DAN RANIJE Abed skoro da je upropastio Miladove šanse za odlazak na izlet. Ne zato što je nešto predosetio, prosto iz nepažnje.

Stajao je sa Hilmijem u Jerihonu, na pljosnatoj, prašnjavoj ravnici najnižeg grada na svetu, bezmalo trista metara ispod nivoa mora, kad ga je pozvala Haifa da pita da li je uplatio sto šekela za Miladov školski izlet. I stvarno, on je na to bio zaboravio. Haifa nije želela da Milad ide, ali je popustila kad je videla koliko on žarko želi da bude sa svojim razredom. Milad je danima pričao o izletu. Dok je Haifa zvala Abeda, dečak se muvao po roditeljskom stanu, ustreptalo čekajući da se otac vrati, nestrpljiv da odu u radnju po slatkiše. Već je bilo kasno. Ako Abed ne stigne u školu pre zatvaranja, Milada neće pustiti u autobus sledećeg jutra.

Bilo je rano popodne, ali prohladno i oblačno, najavljuje se sutrašnja oluja. U daljini su šuštale grane urminih palmi. Abed reče Hilmiju da moraju da požure natrag.

Hilmi je u Jerihon došao poslom. Nedavno je nasledio sedamdeset hiljada dolara i hteo je da ih investira u kupovinu zemlje. U Anati, gde je živela familija Salama, gotovo da više nije imalo šta da se kupi. Nekada je to bio jedan od najskupljih gradova na Zapadnoj obali, dugačak pojas koji se protezao na istok od jerusalimskih gora prošaranih drvoredima sve do bleožutih bregova i vadija, suvih dolina na obodima Jerihona. Ali Izrael je konfiskovao gotovo svu zemlju u tom kraju, ili je uredio da Abedu, Hilmiju i ljudima iz Anate ona više ne bude dostupna. Grad od trideset kvadratnih kilometara smanjen je na krnjetak od jedva jednog. Dakle, Jerihon.

Žureći da na vreme stignu u Miladovu školu, Abed i Hilmi izašli su na glavnu izraelsku saobraćajnicu Auto-put 1, koji vodi s istoka na zapad. Vozili su se brdskim grebenom, prošli pored tri ekspanzionistička naselja sa zamandaljenim kapijama, izgrađena na zemljištu Anate, i pored beduinskog slama Han al Ahmara, koji se prostirao na terenu nekada u vlasništvu Abedovog dede. Skrećući na drum Abu Džordž, videli su maslinjake koji su pripadali Abedu i njegovoj braći dok im ih nisu oduzeli jevrejski naseljenici ekspanzionisti. Put ih je dalje vodio do čuvenog područja E1, gde je Izrael planirao da izgradi nekoliko hiljada novih stambenih jedinica i hotelskih soba, uporedo sa industrijskom zonom. Najzad, vozeći uz poslednje brdo, prošli su pored ekspanzionističkog naselja Anatot i obližnje vojne baze, koji su takođe ležali na zemlji porodice Salama.

Ušavši u Anatu, Abed i Hilmi odvezoše se do školske zgrade na samoj ivici grada, neposredno ispred zida. Teren

je bio miran i gotovo prazan. Abed protrča kroz metalnu kapiju i preko veštačkog travnjaka, do školskog lobija. Hoće da plati za izlet, reče sekretaru.

„Prekasno. Zatvorili smo.“

Abed ustrča uz stepenice i nađe Mufidu, nastavnicu koju je poznao. Ona pozva upravnika, upravnik pozva sekretara, i Abed, odahnuvši, siđe dole da plati. Milad će ići na izlet.

KIŠA JE PADALA kad je Abed na Adamovoj raskrsnici izišao iz Hilmijeovog SUV-a. Imao je na sebi dugačak crni kaput, jer je očekivao olujno vreme. Što se više približavao mestu nesreće, strah je bivao sve veći. Hodao je i ubrzavao dok nije ugledao zeleni vojni džip. Mahnuo je i doviknuo vojnicima, na hebrejskom, da misli da se u autobusu nalazi njegov sin. Zamolio ih je da ga povezu, odbili su. I Abed onda potrča. U prvi mah nije video autobus, vidik mu je zaklanjala osamnaestotočkaška poluprikolica, koja je preprečila dve od tri kolovozne trake. Desetine ljudi su se tiskale napred, među njima i roditelji koje je prepoznao i koji su, kao i on, žurili ka mestu sudara.

„Gde je autobus?“, viknu Abed. „Gde su deca?“ Sledećeg trenutka ga je ugledao, prevrnutog na stranu, bila je to samo prazna, sagorela školjka. Abed nije video ni decu, ni nastavnike, ni ambulatna kola. U gomili je primetio rođaka za koga nije mnogo mario, Amina. Pre dosta godina njih dvojica su se gadno dohvatila i Abed je završio u bolnici. Amin je sada radio za Preventivnu palestinsku bezbednosnu organizaciju, izraelsku produženu ruku u urbanim centrima Zapadne obale. Bio je poznat kao jedan od korumpiranih oficira, ucenjivača.

„Šta se desilo?“, pitao je Abed.

„Strašna nesreća“, odgovorio je Amin. „Izneli su spaljena tela iz autobusa i spustili ih na zemlju.“

Abed pobeže od Amina, srce mu je besno lupalo. Kome bi palo na pamet da tako govori jednom ocu? Do tada Abed još nije čuo da ima mrtvih. Sad mu se užasna slika urezala u svest. Ušao je dublje u gomilu dok su mu u glavi odjekivale Aminove reči.

Oko njega su se vrtložile glasine, prenošene od jednog posmatrača do drugog: deca su odvedena u kliniku u A Ramu, na dva minuta uz put; deca su u Rami, izraelskoj vojnoj bazi na ulazu u A Ram; deca su u medicinskom centru u Ramali; prebačena su iz Ramale u bolnicu Hadasa na Skopskoj gori. Abed je morao da odluči kuda da krene. Sa svojom zelenom ličnom kartom ne bi mu dozvolili da uđe u Jerusalim i proverava u Hadasi. Glasine o A Ramu nisu bile verovatne, jer tamo nije bilo bolnice. Medicinski centar u Ramali zvučao je najverovatnije. Zamolio je dvoje neznanaca da ga povezu. Oni su već dva i po sata putovali iz Đinina i išli su u suprotnom smeru. Ali pristali su bez oklevanja.

Dugo je trajalo dok se nisu iskobeljali iz saobraćajne gužve na mestu nesreće. Na drumu od Jerusalima za Ramalu prošli su pored igraonice Dečja zemlja, gde je trebalo da se razred sada nalazi. Na krovu zgrade stajao je džinovski Sunder Bob, jedan od Miladovih najomiljenijih likova iz crtača.

U Ramali se Abed i dvoje ljubaznih neznanaca konačno zaustaviše kod bolnice, oko koje je vladao potpun haos: sirene hitne pomoći su zavijale, medicinari su gurali povređenu decu na pokretnim nosilima, uspaničeni roditelji su vikali i plakali, TV ekipe su intervjuisale bolničko osoblje. Probijajući sebi put kroz ovo ludilo, kratkog daha, stegnutih grudi, Abed je pokušavao da primiri svoj sve veći strah. Ali njegov mozak nije hteo da se povinuje. Uporno mu se vraćala jedna misao: da li mi je ovo kazna za ono što sam učinio Asmahan?

Prvi deo

Tri venčanja

I

Ko god je poznavao Abeda u mladosti rekao bi da mu je suđeno da se oženi nekim posebnim. Taj neko, međutim, nije bila ni Haifa, ni Asmahan. To je bila devojka po imenu Gazal.

Upoznali su se sredinom osamdesetih, kad je Anata bila mirna, ruralna, pre selo nego grad. Gazal je bila četrnaestogodišnja brucoškinja u Anatskoj ženskoj školi. Abed je završavao mušku školu na drugoj strani ulice. U to vreme u Anati su se svi poznavali. Više od pola sela poticalo je iz jedne od tri velike porodice, koje su sve imale istog pretka, čoveka po imenu Alavi. Abedova familija – Salama – bila je najveća. Gazalina – Hamdan – bila je druga po veličini.

Sâm Alavi vukao je poreklo od čoveka koji je uspostavio Anatu, Abdela Salama Rifaija, potomka osnivača sufizma iz dvanaestog veka. Rifai je krenuo iz Iraka da bi se poklonio u džamiji Al Aksa u Jerusalimu i onda se naselio u Anati, koja je verovatno nazvana po kananitskoj boginji Anat, ili po biblijskom gradu Anatotu. Kao deca, Abed i njegova braća silazili su do stare kamene kapele podignute za Abdela

Salama Rifajja, da upale sveće u zasvođenom svetištu, koje će kasnije postati mesto za odmor izraelskih vojnika, iza kojih su ostajali opušci cigareta i boce od piva.

Abed je živeo par kilometara niže od ženske škole, na spratu jednospratne kuće od peščara. Prizemlje je služilo kao staja za koze, piliće i ovce. Abedov otac je voleo životinje, posebno koze. Svakoj bi nadenuo ime i mamio ih da jedu semenke, orahe ili nešto slatko. Dok je bio tinejdžer, Abed je obično vodio koze na ispašu u maloj dolini između Anate i Pisgat Zeva, novog jevrejskog ekspanzionističkog naselja.

U Abedovoj mladosti pejzaž Anate bio je prošaran stablima maslina i smokava i neograđenim poljima žita i sočiva. Velike porodice spavale su u istoj sobi na podu pokrivenom tankim dušecima. Kuće su imale spoljne toalete, a žene su donosile vodu sa obližnjeg izvora, u velikim krčazima, blago zaljuljanim na njihovim glavama. Deca su kupana u velikim koritima unošenim u dnevnu sobu jednom nedeljno, petkom, a posle kupanja stala bi u red, mokre kose i u čistoj odeći, da zahvale ocu ljubeći mu ruku, dok im je on uzvrćao poljupcem u čelo i posebnim blagoslovom, *na'eeman*.

Anata je počela da se menja pošto je u ratu 1967. Izrael zauzeo grad i ostatak Zapadne obale. Do tada je tom regijom upravljao Jordan. Tokom sledećih decenija Izrael je izmenio demografiju i geografiju okupiranih teritorija, sprovodeći judaizaciju primenom različitih strategija. U Anati je vlada prisvajala deo po deo zemlje, izdala stotine naredbi za rušenje, pripojila delove grada Jerusalimu, podigla separacioni zid da bi okružila njegov urbani centar i konfiskovala ostatak da bi podigla četiri legalna jevrejska ekspanzionistička naselja i nekoliko polulegalnih, vojnu bazu i segregirani auto-put, presečen po sredini drugim

zidom, koji je jevrejskim ekspanzionističkim naseljenicima zatvarao pogled na palestinski saobraćaj. Gradski prirodni bazen i izvorište pretvoreni su u izraelski prirodni rezervat, u koji su jevrejski naseljenici iz Anatota mogli da uđu besplatno, ali je ljudima iz Anate naplaćivana ulaznica. Put do izvorišta vodio je kroz jevrejsko ekspanzionističko naselje, u koje Palestincima nije dozvoljavan pristup bez propusnice, što ih je primoravalo da idu drugom rutom, dugačkim, zaobilaznim, opasnim neasfaltiranim putem.

Iz godine u godinu Palestinci iz Anate uviđali su da ih usisava urbano tkanje Jerusalima, koji se neprestano širio. Progutao je Stari grad i ostatak Istočnog Jerusalima, kao i zemlju u svojini dvadesetak udaljenih sela, koja je Izrael sva anektirao. Vozili su kola izraelskim višetračnim auto-putevima, kupovali hranu u njihovim lancima samoposluga i služili se hebrejskim jezikom u njihovim administrativnim kulama, tržnim centrima i bioskopima. Ali socijalni običaji Anate nisu se menjali. Predbračni odnosi bili su zabranjeni, brakovi su često ugovarani i rođaci su sklapali brak da bi imetak i zemlja ostali u porodici. Neprijatelji su jedan prema drugom hinili veliku ljubaznost, životne perspektive su u ogromnoj meri zavisile od ugleda porodice – nevaljala ćerka mogla je da upropasti bračne izgledе svih svojih sestara – i čitava drama zaodevana je ritualima i ljubaznim rečima.

Ako je Anata podsećala na preindustrijsko selo iz osamnaestog veka, Abed je rođen u njegovoj aristokratiji. I jedan i drugi njegov deda – inače braća – bili su, svaki u svoje vreme, muktari, seoski čelnici, i zajedno su posedovali veliki deo zemlje. Ali kako se smanjivala njihova imovina, konfiskovana pod izraelskom vladavinom, tako je i značaj muktara opadao. Ranih osamdesetih, kad je došao red na Abedovog

oca, on je odbio tu ulogu rekavši da je sav njen značaj sada u tome da se okupacionim vojnicima pokazuje gde su kuće ljudi koje je vojska došla da hapsi.

Abedov otac bio je ponosan čovek i retko je pokazivao gnev zbog pretrpljenih gubitaka, kako materijalnih tako i onih koji se tiču duše. Njegova prva ljubav bila je žena iz porodice Hamdan, ali su njegov otac i stric planirali da ga ožene rođakom kako bi se izbeglo deljenje porodične zemlje. Roditelji devojke koju je voleo takođe su izvodili majstorije da se momak i devojka ne približe jedno drugom, jer je između Salamâ i Hamdanâ postojalo rivalstvo. Čim su shvatili za čim žudi mladi Salama, udali su devojku za rođaka. Abedov otac, sa svoje strane, nije imao drugog izbora do da poštuje želje sopstvene porodice i pristane na brak koji su oni ugovorili.

Kad se zaljubio u Hamdanovu, Abed se pitao da li on to ostvaruje očevu osujećenu sudbinu. Uveče je pisao tajna pisma Gazal. Ujutro ih je krišom davao nekoj od njenih susetki ili školskih drugarica, da joj ih predaju u školi. Pisamca su često uključivala uputstva da odgovori na telefon u određeno vreme. Njena kuća imala je telefonsku liniju jer je četvrt u kojoj je Gazal živela, Dahijet a Salam (u to vreme zvana Nova Anata), Izrael anektirao i pripojio Jerusalimu. Druge kuće u Anati nisu imale telefon. Posle škole Abed bi uzimao autobus do Damaske kapije u Istočnom Jerusalimu, odlazio u poštu u Salahadinovoj ulici, glavnom poslovnom bulevaru, i u dogovoreno vreme, u javnoj govornici, ubacivao žeton u telefon. Razgovarali su koliko su mogli, što često nije bilo naročito dugo. Ako bi Gazalini roditelji ušli u sobu, ona bi odmah oslovljavala Abeda u ženskom rodu pre nego što na brzinu prekine razgovor. Nije se jedanput dogodilo da se nisu čestito ni pozdravili, a Abed bi ostao na pola rečenice, s tupim zujanjem mrtve telefonske linije u uhu.

Bili su lep par. Abed – tamnoput, visok i vitak, jake vilice, zamišljenog pogleda, blag, opušten u ponašanju. Kosa mu je bila gusta, sa strane ošišana do korena, a nosio je i brkove, čega se kasnije stideo. S košuljom raskopčanom nisko na grudima, ličio je na palestinskog Džejmsa Dina. Gazal je imala krupne bademaste oči i rupicu na desnom obrazu. Ličila je na oca. Njeno lice, kao i njegovo, zračilo je dobrotom.

Abedova najstarija i najdraža sestra Nahil živela je u Dahijet a Salamu s mužem Abu Uisamom, u kući blizu one u kojoj je živela Gazal. Odatle je Abed voleo da viri prema Gazal dok je stajala na krovu ili balkonu, jedina dva mesta na otvorenom gde je mogla da bude nepokrivene kose.

Abed je bio sekularan čovek i protivio se nošenju hidžaba. Nijedna od njegovih sestara nije ga nosila pre udaje, a Nahil ga nije stavila čak ni kad se udala. Hidžab se, naročito među elitom, retko viđao. Kad je Abed završio gimnaziju, 1986, manje od polovine devojaka u Anati pokrivalo je kosu. Nije mu, međutim, smetalo što Gazal nosi hidžab. Znao je da ona to radi iz poštovanja prema ocu, koji je bio religiozan, i da je u mnogo kom drugom pogledu daleko samostalnija nego njene vršnjakinje. Uživala je, takođe, i veću nezavisnost. Njen otac bio je prijazan i pun poverenja, a majka – rodnom iz Siluana, centralne jerusalimske četvrti ispod same džamije Al Aksa – usvojila je moderne gradske običaje. Zahvaljujući njihovoj toleranciji, Gazal i Abed mogli su da se viđaju koliko su hteli. Bar u početku, pre nego što je njihovo tajno ljubovanje moglo stvarno da procveta pod maskom zajedničke političke borbe.

PRVA INTIFADA IZBILA je u decembru 1987, godinu i po dana pošto je Abed završio gimnaziju. Počela je kao niz

spontanih protesta koji su izbili kad se poluprikolica Izraelskih odbrambenih snaga (*Israel Defence Forces*, IDF) sudarila sa kombijem u Gazi i ubila četiri palestinska radnika. Protesti su se širili, razgorevani decenijskim gnevom zbog „politike gvozdene pesnice“, strategije kojoj je ime dao izraelski ministar odbrane. Brzo su se pretvorili u prvi organizovani masovni ustanak protiv okupacije, sa hiljadama uličnih bitaka u kojima je palestinska mladež gađala kamenicama izraelske trupe opremljene oklopnim vozilima i automatskim puškama. Bilo je to vreme velikog žrtvovanja za sve Palestince, siromašne i bogate, sekularne i religiozne, hrišćane i muslimane, izbeglice i one koji su tu odvajkada, zatvorenike i prognane. Kako je rešenost Izraela da smrvi ustanak svima nanosila patnju, znaci bogatstva i klasne razlike su zanemareni – čak su i ubeđeni sekularisti prihvatili hidžab kako bi pokazali nacionalnu solidarnost.

Gradovi su bili pod opsadom, uveden je policijski čas, snabdevanje je ograničeno, poslovi su se gubili, škole su zatvarane, deca hapšena, muževi mučeni, očevi ubijani, a sinovi pretvarani u bogalje – tolike su kosti polomljene da su drvene vojničke batine pucale. „Vrste palica nekoliko puta su menjane“, pisao je izraelski *Kol Hazman*, „jer su palice bile suviše slabe i lomile su se toliko da su zamenjivane gvozdenim palicama, a kad su i ove počele da se savijaju, korišćeni su pendreci od elastične plastike.“ Tokom šest godina ustanka izraelski vojnici ili civili ubili su preko hiljadu sto Palestinaca. Sto trideset hiljada je ranjeno, a oko sto dvadeset hiljada bačeno u zatvor. Tih godina Izrael je imao najveću zatvorsku populaciju u svetu po glavi stanovnika.

Izraelska vojska je zatvorila sve palestinske univerzitete i Abedu je onemogućeno da stekne diplomu. Kad je završio gimnaziju, nadao se da će otići na studije u inostranstvo.